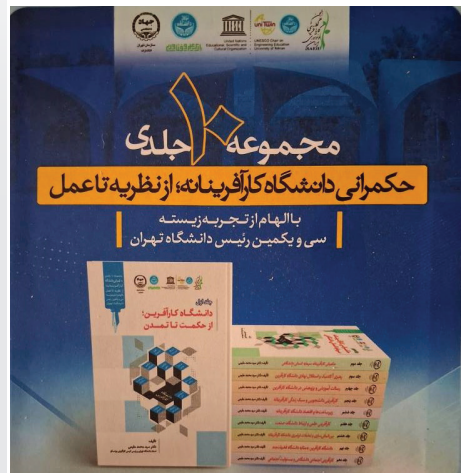

معرفی کتاب

حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل

- نویسنده: سید محمد مقیمی^۱
- ناشر: جهاد دانشگاهی تهران
- سال انتشار: ۱۴۰۵
- نگارندگان: دکتر حسین خنیفر^۲ و دکتر سید مهدی الوانی^۳

دو فصلنامه
بهار و تابستان ۱۴۰۵
دوره هفتم، شماره سیزدهم

مجموعه علمی، پژوهشی ده جلدی حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه حاصل تجارب زیسته دانشگاه کارآفرین از حکمت تا تمدن نگاهی شریف ادبی و علمی و تجربی به جهان آکادمیک است که ابعاد مختلفی را مورد کاوش و کنکاش قرار می‌دهد. در بررسی این اثر به صورت فشرده ابتدا به طور کلی و سپس به تفکیک هر ده جلد این مجموعه را مرور می‌کنیم.

این مجموعه ده جلدی که در ۳۱۶۵ صفحه و ۳۵۰ گفتمان سازمان‌دهی شده درحقیقت، با محوریت مقوله دانشگاه کارآفرین تدوین گردیده است و مباحث علمی و تجارب جهانی از یک طرف و تجارب زیسته نویسنده از طرف دیگر در آن تنیده شده است و درصدد تبیین دانشگاهی است که درحقیقت با عبور از انباشته به سوی یافته‌های جدید و نوآفرینی است (طوسی، ۱۳۸۰، ص ۱۷). لذا دانشگاه فی نفسه، آنگاه که تنها حافظه‌ای برای انباشت معلومات باشد کتابخانه‌ای خاموش است که در تواتر عبور ایام و گسیختن زمان در دوره‌های بسته اسیر می‌ماند اما وقتی حکمت در رگ‌های جاری شود هر کلاسش چشمه‌ای می‌شود که آینده و آیندگان از آن می‌نوشند و دانش و خرد

۱- استاد تمام رشته مدیریت دولتی و رئیس وقت دانشگاه تهران و رئیس کرسی کارآفرینی یونسکو.

۲- استاد دانشگاه تهران.

۳- عضو پیوسته فرهنگستان علوم؛ استاد دانشگاه علامه طباطبائی و پدر علم مدیریت ایران.

و کمال و کار و ثروت و تولید در آن می جوشد و استاد و دانشجو و محقق و کاوشگر در آن می خروشد. و در نهایت مروج نوعی الگوی اراده بنیادین در کسب و کار و منش و رفتار و دانش و پژوهش ظاهر و نهادی می شود (Guerrero et al 2008).

دانشگاه کارآفرین ساختمانی از سنگ و سیمان نیست. رویدادی تحول‌گرا در تاریخ تعلیم و تربیت آکادمیک است. لحظه‌ای که اندیشه لباس عمل می پوشد و دانایی به توانایی تبدیل می شود. لذا مختصات خاص خود را در هزاره تغییر و عصر پیل افکن تغییر می طلبد. لذا مروج ابتکار بین دانش و فعالیت و توانایی، استقلال نسبی و خطرپذیری است (Fitzsimmons and Douglas 2010 p.2). کارآفرینی و اهتمام در ظهور عینی آن در جامعه پیش از آنکه در کارخانه متولد شود در جان استاد و مدیر و مدبر متولد می شود و پیش از آنکه سرمایه خلق کند امید می آفریند.

درحقیقت حکمت، نخستین، اجر و پاداش این بنا است زیرا علم بی حکمت شمشیری در دست کودک است و درحقیقت، حکمت دانایی را به مسئولیت پیوند می دهد و مسئولیت را به آبادانی گره می زند و باعث می شود تا فرد خود را در برابر جامعه و دانشجو و آینده و کار و تلاش و رقم زدن کارهای بزرگ مسئول بداند و وفق نظر وین اسلو در تبیین فرهنگ کارآفرینانه، و در بعد ششم تحلیل خود، کارآفرین را با تدبیر، جسور و تجربه طلب و جویش گر معرفی می کند که خود را وقف حل مشکلات می کند. خواه استاد باشد یا دانشجو. (Winslow 2020 p.259)

و انگهی تمدن واقعی نیز چیزی جز تراکم همین حکمت‌های مسئولانه نیست. تمدن را دیوارها نمی سازند. دانشگاه‌ها می سازند. و کارآفرینان اندیشه ورز آن را تعالی می بخشند. آن هم با تعامل و خرد جمعی همان‌گونه که میلر و همکارانش تصریح می کنند که همکاری افراد در گروه‌های کارآفرین و به‌گزین و در شبکه‌ها، ابزاری کارآمد برای دستیابی به منابع هستند (Miller et al. 2007. pp.631-665). و تمدن را تنها برج‌های بلند به تعالی نمی‌رسانند بلکه اندیشه‌ها قد آن را به سپهر متعالی جهان گره می‌زنند. تمدن را نفت و معدن تضمین نمی‌کند. سرمایه انسانی زمینه آن است. دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که به جای حفظ وضع موجود و گذشته، آینده را خلق می‌کند. در این دانشگاه پایان‌نامه پایان راه نیست. آغاز راه است و آزمایشگاه تنها محل آزمایش نیست. آفرینش‌گاه آینده است و کتابخانه انبار کتاب نیست بلکه حافظه زنده تمدن است و استاد ناقل اطلاعات صرف نیست بلکه معمار افق‌ها است و دانشجو مصرف‌کننده دانش نیست آفریننده فرصت‌ها است.

کارآفرینی در این نگاه و در محورهای مختلف مورد بحث در این مجموعه تنها تجارب صرف نیست بلکه نوعی رقم زدن نقشه ارتقای کیفی آینده است و هر ایده بزرگ توان تبدیل به تحول شگرف را دارد و بذری است که اگر در خاک دانشگاه کاشته شود درختی خواهد شد که جامعه در سایه آن آرام می‌گیرد. امروزه جهان نه میان شرق و غرب بلکه میان ملت‌های نوآور و کارآفرین و ملت‌های مصرف‌کننده تقسیم شده است یعنی برخی ملل بازیگر دریای دانش و نوآوری و کارآفرینی و خلق ثروت‌اند و برخی درمقابل فقط تماشاگرند که متحیرانه منتظر تغییر و تطوّرند.

آینده در این منظر و دیدگاه از آن دانشگاه‌هایی است که بتوانند عقل؛ اخلاق؛ فناوری؛ سرمایه اجتماعی و هویت فرهنگی را در کنار هم بنشانند.

دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که میان حکمت و ثروت جنگی نمی‌بیند زیرا ثروتی که از حکمت برخیزد عدالت می‌آفریند و دانشی که به ثروت مشروع نینجامد در قفس کتاب‌ها زندانی می‌شود. از حکمت تا تمدن سفری است از فرد به جامعه، از کلاس به کارخانه، از پژوهش به پیشرفت، از مقاله به مسئله، از ایده به اقتدار ملی، و دانشگاه کارآفرین درختی است که ریشه‌هایش در فرهنگ و تنه‌اش در علم و شاخه‌هایش در فناوری و برگ‌هایش در نوآوری و میوه‌هایش در تمدن نوین انسانی است و چه زیباست که در این اثر ۱۰ جلدی و مجموعه فاخر حکمرانی دانشگاه کارآفرین از نظریه تا عمل، از دانشگاه به عنوان مرکزی که نه تنها فارغ‌التحصیل، بلکه آینده را تربیت می‌کند نام برده شده، دانشگاهی که نه فقط متخصص بلکه حکمت و حکیم آگاه به زمان پرورش می‌دهد و نه فقط مدیر، بلکه تمدن‌ساز تحویل جهان متلاطم امروز می‌دهد.

لذا وفق محتوای این اثر، درحقیقت هر دانشجو فانوسی است که تاریکی فردا را روشن می‌کند و هر استاد فرهیخته‌ای، پلی است بین دانش و ارزش و خالق ثروت فردا، و به قول زنده‌یاد دکتر غلامحسین شکوهی، مربی و استاد، رابط بین روان هیئت‌پذیر متری و دانشجو و اعتبارات تمدنی و آینده است (شکوهی، ۱۳۷۳، ص ۱۲۲). و هر پژوهش‌بسان آجری است بر قلعه و بنای تمدن که با ایمان؛ خرد؛ خلاقیت و مسئولیت بنا می‌شود.

دانشگاه کارآفرین در این اثر پایان یک نظریه نهادین نیست بلکه آغاز یک اثر نوین است.

اثری که در آن حکمت به حرکت تبدیل می‌شود و حرکت به نوآوری می‌رسد و نوآوری منتهی به پیشرفت و پیشرفت، عدالت را رقم می‌زند و عدالت به تمدنی که انسان را نه ابزار توسعه بلکه غایت توسعه می‌داند متصف می‌کند. و این راز بزرگ دانشگاه کارآفرین است که در جای جای این مجموعه ارزشمند و ماندگار و تجارب زیسته و ۳۵۰ گفتمان به ابعاد پیدا و پنهان آن اشارات دقیق شده است به همین دلیل است که در حکمرانی دانشگاه کارآفرین، از دانشگاهی صحبت می‌شود که از حکمت آغاز می‌شود اما در تمدن به کمال واقعی می‌رسد. در ادامه بعد از تبیین کلیات محتوایی اثر و این مجموعه ۱۰ جلدی، تلاش شده است با روش فشرده‌سازی و نگاه تحلیلی تک تک هر ۱۰ مجلد این موسوعه مورد بحث و بررسی دقیق قرار گیرد و امهات مباحث مورد اشاره قرار گیرد. باشد تا اهل دانش و خرد و پژوهش و جویش و پویش، از این اثر و محتوای ارزشمند آن آگاه و در خدمت به دانشگاه و نسل رمزآگاه حاضر، گام‌های بلندی بردارند.

جلد اول دانشگاه کارآفرین از حکمت تا تمدن

در نخستین جلد و در طلیعه مباحث آن، نویسنده با یک مقدمه علمی و عمیق و پیشگفتاری شفاف، صادقانه و اندیشمندانه ضرورت این کار ارزشمند و دلایل نگارش آن را که جرقه‌اش در سال ۱۴۰۰ و

هنگام پذیرش مسئولیت خطیر ریاست دانشگاه تهران (که نماد دیرپای آموزش عالی ایران است) بیان می‌کند و به خوبی محتوای پیوستاری هر ده مجلد را به صورت دقیق و هم‌پیوند با ذکر عناوین مجلدات و عناوین گفتارها پیش روی مخاطب قرار می‌دهد.

از نکات مثبت جلد اول می‌توان به ۱. لحاظ کردن چارچوب مناسب برای این جلد و سپس کل اثر، ۲. تعیین تکلیف خواننده با محتوا و اینکه با یک مجموعه متفاوت از زنجیری بودن ارتباط هر ۱۰ جلد با آن، ۳. رعایت امتزاج مطالعات موردی گفتمان‌ها در طول مباحث و سپس در هر جلد از مجموعه.

در مقدمه این جلد نیز شرح کشفی از محتوای مجموعه و در معرفی جلد نخست و ۴۴ گفتمان مطرح شده و ابعاد آن را بیان می‌کند که نگیان اصلی مباحث این جلد با تحول آموزش عالی از مدل‌های کلاسیک تا دانشگاه کارآفرینانه آغاز و سپس به ارائه مدل‌های آموزش عالی در سطح بین‌الملل و توسعه مأموریت‌های دانشگاه در قرن بیست و یکم، مباحث را عمیق‌تر می‌کند و نقش دانشگاه‌ها را با مصادر و منابع مختلف بررسی و این نقش را فراتر از تدریس و پژوهش دانسته و چالش‌های معاصر در دانشگاه‌ها را به خوبی کالبدشکافی نموده و به معرفی دقیق دانشگاه کارآفرین و ایده آن که در اواخر قرن بیستم در اروپا برای نخستین بار توسط کلارک در اثر مشهور خود یعنی ایجاد دانشگاه‌های کارآفرینانه: مسیرهای سازمانی گذار، می‌پردازد و سپس در چهارده استناد از بزرگان مدیریت و کارآفرینی تعاریف دقیق این دانشگاه را بیان و سپس شاخص‌ها و الزامات تحقق دانشگاه کارآفرین و فعالیت‌ها و ویژگی‌ها و مدل‌های آن را در این مجلد بیان نموده و بحران علم بدون حکمت را تصریح نموده و با ارائه گفتمان‌های شفاف و مستند به شکل مباحث ویژه نگاشت این اثر را غنی‌تر نموده است. خواندن جلد اول تصویری بزرگ از جهان دانشگاه کارآفرین و رویکرد دنیا به آن پیش رو می‌گذارد. و جالب اینکه از مباحث مختلف آن می‌توان موضوعات مختلف پژوهشی و مدیریتی استخراج نمود. و البته زیبنده است تا در چاپ‌ها و بازنگری بعدی نویسنده محترم، هم درخصوص این جلد و هم کل مجموعه، یک ویراست مجددی انجام شود.

جلد دوم: حکمرانی کارآفرینانه سرمایه انسانی

در جلد دوم نویسنده با انتخاب عنوان دقیق حکمرانی کارآفرینانه؛ سرمایه انسانی دانشگاهی در قالب ۳۳۲ صفحه به همراه ۳۳ گفتمان و تجربه زیسته خویش، مروری جامع بر مبانی نظری و تجربیات جهانی کارآفرینی اجتماعی دانشگاهی ارائه می‌دهد و به مسئله حکمرانی کارآفرین و مدل‌های رایج اروپایی و آمریکایی و همچنین سیستم‌های کارآفرینی باز، مانند دانشگاه استفان سل ماره در کشور رومانی در شهر سوروچا یا دانشگاهی در اوگاندا و امثالهم پرداخته است و سپس در جدول شماره چهار و در صفحات ۸۱ تا ۸۴ به بیست و یک مطالعه در دانشگاه‌های معتبر پرداخته است. در این اثر بحث جالبی است تحت عنوان دانشگاه به مثابه خانواده بزرگ مطرح شده است که نگاهی تازه

و اجتماعی-انسانی تر به ماهیت و حقیقت و مأموریت دانشگاه در عصر تغییر و هزاره سوم است و در صفحه ۱۰۶ به سیزده عنوان استعاری پرداخته شده که بسیار ارزشمند است و سپس گفتمان‌های ارزشمندی با عنوان مطالعه موردی، مورد اشاره قرار گرفته است. از دیگر مباحث ارزشمند این مجلد تکریم سرمایه و منابع انسانی یعنی کارکنان و هیئت علمی است که یادآور این جمله آرمسترانگ است که تصریح می‌کند مدیریت منابع انسانی به عنوان رویکردی استراتژیک و منسجم برای مدیریت با ارزش‌ترین سرمایه‌های سازمانی (انسان‌هایی که به صورت فردی و جمعی در جهت کمک به تحقق اهداف سازمان فعالیت می‌کنند) تعریف شده است (Armstrong, 2006, p.6).

چون درحقیقت شناخت هر سازمان مرهون شناخت دقیق افرادی است که در آن مشغول فعالیت هستند. بنابراین سازمانی (مانند دانشگاه) که نیروی انسانی شایسته و نخبه یا بالقوه باصلاحیت را جذب می‌کند و آنها را در جهت عملکرد عالی برمی‌انگیزد و مهارت‌های آنها را بهبود می‌بخشد، همه چیز را برای اثربخش بودن مهیا ساخته و پرداخته است (Parsad, 2005, p.1).

جلد سوم: رهبری آکادمیک و استقلال نهادی دانشگاه کارآفرین

در مجلد سوم با عنوان رهبری آکادمیک و استقلال نهادی دانشگاه کارآفرین نویسنده به خوبی با رویکرد رهبری آکادمیک به مرور جامع و عمیق مبانی نظری و تجربیات جهانی دانشگاه کارآفرین پرداخته و درس‌آموخته‌های تجربی این مباحث را مانند استقلال نهادی؛ بازاریابی ساختار سازمانی؛ سبک رهبری کارآفرینانه و شفافیت و پاسخ‌گویی و امثال آن را در ۲۸۱ صفحه و ۲۴ گفتمان به تفصیل بیان نموده است و از مباحث ارزشمند این مجلد معماری دانشگاه کارآفرین و جدول مقایسه دقیق دانشگاه‌های سنتی و دانشگاه‌های کارآفرین و همچنین استقلال نهادی و خودمختاری نهادی در پرتوی نظریه نهادی در هزاره سوم است. این اثر نکات کلیدی بسیار ارزشمند همراه با گفتمان‌های شفاف و معین درصدد تبیین ضرورت و اهمیت استقلال نهادی در مؤسسات آموزش عالی است. و تصریح می‌کند که درمجموع دانشگاه کارآفرین یک نهاد پویا و ارزش‌آفرین است که نقش آن صرفاً تولید دانش نیست بلکه تبدیل دانش به نوآوری، ثروت و اثر اجتماعی است. گذار از الگوی سنتی به الگوی کارآفرینانه مستلزم تحولی عمیق در مأموریت، ساختار، حکمرانی و فرهنگ دانشگاه است و مفهوم کارآفرینی دانشگاهی یک مفهوم تکاملی معرفی شده است (Nowak-Mizgalska, 2012, pp.11-25).

جلد چهارم: رسالت آموزشی و پژوهشی در دانشگاه کارآفرین

در جلد چهارم با عنوان رسالت آموزشی و پژوهشی در دانشگاه کارآفرین در قالب ۳۳۲ صفحه و ۳۹ گفتمان به بازکاوی رسالت‌مند آموزشی و پژوهشی و مباحث مفصلی درخصوص تجربیات جهانی دانشگاه کارآفرین پرداخته است. در این مجلد جدول‌ها و مطالعات ارزشمندی عرضه شده که به

طور مثال می‌توان به جدول مثال‌هایی از متن در مورد مدرسان مدیریت یا کارآفرینی و تمرکز اصلی آنها با رویکرد روش‌شناسانه اشاره کرد.

همچنین در این مجلد، از مباحث ارزشمند آن می‌توان به موارد مختصر زیر اشاره نمود:

۱. ارائه فصل مستقلی درباره پژوهش کارآفرینانه و ابعاد آن مانند پژوهش فرارشته‌ای و همکاری با شرکای خارج از دانشگاه، ۲. ترکیب پژوهش بنیادی و کاربردی، ۳. پیرامون انتشار و تولید علم و چالش‌ها و ضرورت‌های پیرامونی آن بحث مفصلی ارائه شده است، ۴. گفتمان‌های عرضه شده در این مبحث به خوبی تجارب زیسته را بازنمایی کرده است.

جلد پنجم: کارآفرینی دانشجویی و سبک زندگی کارآفرینانه

در جلد پنجم تحت عنوان کارآفرینی دانشجویی و سبک زندگی کارآفرینانه و در قالب ۲۹۸ صفحه و ۳۲ گفتمان شفاف و راهگشا مروری نظام‌مند بر مبانی نظری و تجربیات ارزشمند دانشگاه کارآفرین با رویکرد رسالت آموزشی و پژوهشی پرداخته شده است. در این جلد دانشگاه‌ها فراتر از مراکز تولید و انتقال دانش معرفی شده و عنوان ارزشمند بازیگران فعال در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع به آنها نسبت داده شده است. ورود بسیار ارزشمند این جلد بر تجارب جهانی کارآفرینی دانشجویی و سبک زندگی دانشجویی را به تفصیل از مفهوم‌شناسی تا کلاس درس و کارآفرینی پروژه دانشگاهی تا فارغ‌التحصیلی و کارآفرینی خوابگاهی و حتی تا بعد از فراغت از تحصیل به خوبی بازکاوی نموده است. از نقاط عطف جلد پنجم صفحات ۴۰ تا ۴۴ است که لیست کامل ۵۲ مطالعه منتخب بین سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۰ در نشریات بسیار معتبر بین‌المللی پیرامون نقش آفرینی و توسعه مدل‌های کارآفرینی برای افزایش مهارت‌های کارآفرینی دانشجویان و یادگیری کارآفرینی تبیین شده است.

از مباحث ارزشمند این جلد ۱. ماهیت‌کاوی کارآفرینی دانشجویی است، ۲. گره زدن زلف کیفیت زندگی دانشجویی و سبک زندگی کارآفرینانه و ۳. راهکارهای ارتقای رفتارهای سالم است.

جلد ششم: زیرساخت‌ها و اقتصاد دانشگاه کارآفرینانه

جلد ششم که تحت عنوان زیرساخت‌ها و اقتصاد دانشگاه کارآفرینانه است و در قالب ۲۷۶ صفحه و ۲۱ گفتمان تدوین شده است رویکردی حساس و میان‌رشته‌ای را تعقیب می‌کند. همه می‌دانیم که اقتصاد از بنیان‌های مهم عرصه علم و عمل و کارآفرینی است لذا در این مجلد نکات ذیل حائز اهمیت فراوانی است که بر غنای مباحث افزوده است.

۱. به مروری نظام‌مند بر مبانی نظری و تجربیات جهانی دانشگاه کارآفرین با رویکرد مالی و زیرساختی دست زده است که بسیار حائز اهمیت است، ۲. از مباحث بنیادین این مجلد موضوع عوامل موثر، موانع و مدیریت تحول به سوی نوآوری پایدار در دانشگاه کارآفرین است و یکی از

غفلت‌های رایج در نظام آکادمیک را به خوبی تبیین نموده که همان تغییر الگوی دانشگاهی رایج به سوی دانشگاه کارآفرینانه است، ۳. از دیگر مباحث بسیار ارزشمند این مجلد پرداختن به شاخص‌های اندازه‌گیری دانشگاه‌های کارآفرینانه به صورت کمی و کیفی در صفحات ۸۷ تا ۱۱۱ می‌باشد که این بخش می‌تواند الگویی از خودارزیابی به دانشگاه‌ها بدهد، ۴. کلیت مباحث و خصوصاً الگوی ارزیابی مسبق الذکر می‌تواند مبنایی برای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دکتری دانشجویان علاقه‌مند قرارگیرد، ۵. در بخش دوم این مجلد گفتارهای ارزشمند علمی و درس‌آموخته‌های زیرساخت‌ها و اقتصاد دانشگاه کارآفرینانه تبیین شده است، ۶. در این جلد به صورت علمی پیرامون نظام مالی و بودجه‌ای و رژیم‌های تأمین مالی دانشگاه‌ها با مطالعات موردی مانند دانشگاه‌های اتریش، نیوزیلند و تجربه زیسته دانشگاه تهران آمار و مدل‌هایی جالب توجه و تجارب قویم بیان شده است، ۷. به مبحث پایداری مالی و بهینه‌سازی دارایی‌ها در دانشگاه کارآفرین پرداخته شده است و ۸. درنهایت به مبحث بسیار ارزشمند بومی و جهانی سرمایه‌گذاری اجتماعی و مشارکت خیرین در توسعه دانشگاه‌ها و تجارب آمریکا، چین و ایران پرداخته شده است.

جلد هفتم: کارآفرینی علمی و ارتباط دانشگاه- صنعت

در جلد هفتم تحت عنوان کارآفرینی علمی و ارتباط دانشگاه- صنعت که در قالب ۳۲۴ صفحه و ۳۹ گفت‌وگو تدوین شده است مروری جامع بر مبنایی نظری و تجربیات جهانی دانشگاه کارآفرین با رویکرد ارتباط دانشگاه- صنعت و با طرح این سؤال مبنایی «به سوی دانشگاه کارآفرینانه‌تر: افسانه یا واقعیت» پرداخته شده است.

از ویژگی‌ها و محاسن این جلد می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. تبیین رابطه دانشگاه و صنعت در گذر زمان که در ادامه به ۱۶ مطالعه تجربی منتخب در دانشگاه‌های بین‌المللی در متن این مجلد پرداخته است که بسیار ارزشمند و حائز اهمیت است. ۲. طرح، تبیین، تشریح، کالبدشکافی و تحلیل علمی و تجربی از مقوله تجاری‌سازی علم در دانشگاه‌ها و چارچوب اخلاقی آن که به خوبی مورد بررسی واقع شده است. ۳. همچنین در این جلد گفتارهای علمی پیرامون حکمرانی کارآفرینی در دانشگاه حکمت‌بنیان و تمدن‌ساز بیان شده است. ۴. از مباحث ارزشمند این جلد نقش پارک‌های علم و فناوری در زیست‌بوم‌های کارآفرینانه است که ضمن تبیین تاریخچه و مفهوم‌شناسی پارک‌های علم و فناوری آن‌هم ۵ سال بعد از پایان جنگ جهانی دوم و از دهه ۵۰ تاکنون به نقش مدیریتی و شبکه‌سازی پارک‌های علم و فناوری در توسعه زیست‌بوم‌های کارآفرینانه همراه با مطالعات تجربی پرداخته و به خوبی تبیین شده است. ۶. به ارتباط صنعت با دستگاه‌های اجرایی پرداخته شده که با مباحث جدیدی ممزوج گردیده است. ۷. درنهایت اینکه محتوای این جلد حاوی عناوین و موضوعات ارزشمند و به‌روزشده‌ای برای انجام پژوهش‌های میدانی و اخذ عناوین پایان‌نامه و رساله‌های دکتری می‌باشد.

جلد هشتم: بین‌المللی سازی و تعاملات فرامرزی دانشگاه کارآفرینانه

در جلد هشتم این مجموعه که تحت عنوان بین‌المللی سازی و تعاملات فرامرزی دانشگاه کارآفرین، و در قالب ۳۲۲ صفحه و ۴۱ گفتمان تنظیم شده است رویکرد بین‌المللی سازی دانشگاه کارآفرین مطمح نظر قرار گرفته است و در این عرصه، دانشگاه کارآفرین سه حلقه‌ای و دانشگاه نسل ۳ مورد بحث قرار گرفته و سپس پیرامون دانشگاه کارآفرین و همگرایی جهانی همراه با طرح بحث هم‌افزایی عوامل برون‌زا و درون‌زا در تحول آموزش عالی با درس‌گفتارهایی از کشورهای آمریکا، سوئد، برزیل، ژاپن و چین مورد بررسی واقع شده است.

از نکات مثبت و ارزشمند این مجلد می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. دانشگاه کارآفرین را به‌مثابه تسهیل‌گر بین‌المللی مورد بحث قرار داده که اساس بحث دیپلماسی علمی است. ۲. با این دید دانشگاه کارآفرین شاهراه تعاملات فرامرزی و جاده مطمئن برای بین‌المللی سازی مطرح شده است. ۳. به همین خاطر در دهه‌های گذشته دانشگاه‌ها نه تنها به مراکز تولید و انتقال فناوری تبدیل شده‌اند بلکه به بازیگرانی کلیدی در اقتصاد دانش‌بنیان و رشد اقتصادی نیز بدل شده‌اند. ۴. دیگر اینکه، در دانشگاه کارآفرین فرامرز نوعی گذار از آرمان‌گرایی به عمل‌گرایی در دیپلماسی علمی پرداخته شده که در مقاله ۲۰۲۵ واگون سی‌تورکیان و پیتر گلاکمن تحت عنوان «بازآرایی دیپلماسی علمی دانشگاه‌ها» به بررسی این تحول پرداخته‌اند. ۵. همچنین در این جلد به روند جذب دانشجویان بین‌المللی و تحرک جهانی دانشجویان در قاره‌های مختلف که نوعی دیپلماسی علمی است اشاره شده و اطلاعات بسیار ارزشمند همراه با آمار و ارقام دقیق و مستند از صفحه ۱۷۷ تا ۲۲۸ ارائه شده است. ۶. در نهایت در این جلد بحث بسیار مهم و دقیق پیرامون نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها که امروزه در محافل علمی ارزش دوجندانی یافته است مطرح گردیده (World university ranking)، از جمله مانند شانگهای، تایمز، لایدن، وب و متریکس اشاره شده است.

جلد نهم: دانشگاه کارآفرین به‌مثابه دانشگاه فضیلت‌مند

جلد نهم تحت عنوان "دانشگاه کارآفرین به‌مثابه دانشگاه فضیلت‌مند" در ۳۲۸ صفحه و ۴۰ گفتمان تدوین شده است. این جلد اساساً بر دانشگاه کارآفرینانه پایدار، فضیلت‌گرا و مهذب اشاره کرده است. از ابتدای همین فصل نخست این مجلد جدول‌های ارزشمندی از مقایسه مفهوم‌سازی‌های مختلف از دانشگاه فضیلت‌مند و مطالعات مربوطه ارائه و به تأثیر دانشگاه کارآفرین بر توسعه اقتصادی-اجتماعی و منطقه‌ای اشاره شده است.

از مباحث ارزشمند این مجلد می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱. در این فصل به اخلاق آکادمیک و دانشگاه فضیلت‌مند به شیوه علمی و پژوهشی اشاره شده، ۲. دانشگاه متعهد را مورد بازنمایی قرار داده است، ۳. با گفتمان‌های مختلف و تجارب زیسته

مباحث را غنی سازی نموده است، ۴. همچنین یکی از مباحث ارزشمند این مجلد موضوع عدالت جنسیتی و نقش آفرینی زنان در آموزش عالی و تبیین و تحلیل تحولات آن از قرن ۱۸ تا زمان حاضر است که به خوبی چالش ها، فرصت ها، تهدیدها و نکات ارزشمند پیرامونی آن را تشریح نموده و ۴. در نهایت به دانشگاه کارآفرین و مأموریت سوم یعنی مشارکت در توسعه اجتماعی و خصوصاً بحث جهاد تبیین مفصلاً پرداخته شده است.

جلد دهم: کارآفرینی اجتماعی دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی

جلد دهم که تحت عنوان "کارآفرینی اجتماعی دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی" نام گذاری شده، در قالب ۲۲۸ صفحه و ۳۵ گفتمان و تجربه زیسته بیان شده است. درحقیقت مبانی نظری و تجارب جهانی کارآفرینی اجتماعی دانشگاهی از زوایای مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفته و مسئولیت اجتماعی دانشگاه را به طور اختصاصی مورد بحث قرار داده و در هفت محور و بعد کلیدی یعنی دانشجویان، کارکنان، نهادهای تأمین مالی دولتی، دانشگاه های همتا، جوامع محلی، محیط زیست و تأمین کنندگان را مورد بررسی، بحث و مذاقه قرار داده است. این مجلد نیز نکات ارزشمندی دارد که به طور مختصر شامل:

۱. ارائه گفتمان های دقیق و مرتبط که مباحث را ملموس نموده است. ۲. از مباحث نوین و بین المللی نوین و جدید یعنی دانشگاه سبز و سازگار با محیط زیست و دوستدار طبیعت در دنیای پرتنش صنعتی امروز تحت عنوان "راه به سوی دانشگاه سبز" سخن به میان آمده است. ۳. در نهایت در تبیین مسیرهای اثرگذاری دانشگاه ها بر جامعه و ترویج ارزش های اجتماعی، چهار روش مجرب بین المللی را مطرح نموده است که عبارت اند از:
 - ۱- دانشگاه به عنوان بازیگر اقتصادی
 - ۲- افزایش مهارت ها و ظرفیت جذب دانش
 - ۳- پژوهش، نوآوری و تبادل دانش
 - ۴- تعاملات اجتماعی و اثرات گسترده

خلاصه کلام:

جهان امروز و دانشگاه های نسل های جدید خصوصاً در عصر متلاطم تغییر همواره شاهد تحولات وسیع و دگرگون سازی بوده اند و مبحث کارآفرینی در این دانشگاه ها خصوصاً در دهه های اخیر بسیار داغ و سرخط مباحث بوده و هست و در هزاره سوم یکی از مهم ترین چالش های فراروی جهان آموزش عالی به شمار آمده است. کارآفرینی برخلاف تصور عامه، اشتغال زایی و درآمدزایی صرف نیست بلکه وارث پیامدهای متعدد و متنوع و گسترده دیگری مانند خلاقیت، جسارت، نوآوری، توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، عدالت اجتماعی، شادزیستی، امید به زندگی، طراوت بازاریابی و

دانش جدید و پژوهش نوین است. این اثر ۱۰ جلدی تلاشی است در تبیین اثرگذاری دانشگاه کارآفرین بر ارکان و ابعاد جوامع و بالأخص جامعه بوم‌پایه ایران است که مشخصات فرهنگی و جغرافیایی و آکادمیکی خود را دارد. نویسنده آنکه خود بیش از ۳ دهه در تمام مقاطع نظام آموزش عالی دارای کرسی‌های تخصصی تدریس و تحقیق و در پست‌های مختلف از جمله ریاست دانشگاه تهران و ریاست کرسی کارآفرینی یونسکو است، به خوبی با داشتن اشراف کامل بر مباحث از ۴ زاویه مختلف آکادمیکی، اجرایی، پژوهشی و تجارب زیسته، دست به تدوین این موسوعه ۱۰ جلدی زده که تلاش ما در این نقدگفتار تحلیلی، معرفی منصفانه این اثر ارزشمند و شجاعانه است چراکه نویسنده در قالب ۳۵۰ گفتار ثبت شده و تجربه شده با جسارت تمام عملکرد خویش در دانشگاه تهران را روی دایره ریخته و دید هر منصفی را به قضاوت نشانده است. به قول معروف جسارت به قضاوت نشان دادن خویش در برابر خلق را دارد.

به قول حضرت امام علی (علیه السلام)

«مَنْ حَسَنَتْ سِرِّيرَتَهُ حَسَنَتْ عِلَالِيَّتَهُ.»

«هر که درونش خوب باشد، بیرونش نیز خوب خواهد بود.» (عیون الحکم و المواعظ، جلد ۱، ص ۴۳)

توان بازکاوی اندیشمندانه و شجاعانه و مستند عملکرد شخصی و ارائه بیان کار در خفا و علن، از عهده هر مدیری بر نمی‌آید. در این اثر، نویسنده در تبیین مصادیق و عملکرد ثبت شده خود به درستی عمل کرده و تجارب زیسته خویش را در امور اجرایی به نمایش گذاشته و مصداق این سخن خاد بن صفوان است که می‌گوید: «انه امرء سریره کعلانیته، و قوله، کفعله.» او مردی است که نهانش مانند آشکارش و گفتارش مانند کردارش است.

و نکته آخری که در این مجموعه تجارب، قابل ارج و توجه است استفاده اصحاب دانش مدیریت و کارآفرینی از آن به عنوان سنگ بنای نظریات مدیریت اصیل ایرانی است. کتاب، تجارب زیسته یک مدیر ایرانی در یک نهاد علمی ایرانی را به صورت تفصیلی ارائه می‌دهد و هر تجربه می‌تواند مبنای آزمون‌های علمی قرار گرفته و در قالب یک نظریه تدوین و بازآرایی شود. این شیوه نظریه‌پردازی که مبتنی بر تجارب عملی و در بستر فرهنگی ارزشی جامعه امروز کشور است، بسیار مؤثرتر از روش‌هایی چون کرسی‌های نظریه‌پردازی نتیجه می‌دهد و می‌تواند راه جدیدی را در دانش‌ورزی ایرانی تأسیس نماید، ان شاء الله.

دو فصلنامه
بهار و تابستان ۱۴۰۵
دوره هفتم، شماره سیزدهم

منابع و مآخذ

۱. ابن ابی نزال لیثی واسطی، ابوالحسن علی (۱۳۷۷). عیون الحکم و المواعظ، ج ۱، ص ۴۳۱.
۲. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۰۴ق). لسان العرب، چاپ سوم. بیروت: دار صادر.
۳. حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۱ق). وسائل الشیعه، تهران: انتشارات اسلامی.
۴. ذاکری، مصطفی (۱۳۸۸ش). اصول نتایج و گونه‌های نقد، عیار نقد به کوشش علی اوجبی، ج. اول، تهران: مؤسسه خانه کتاب.
۵. سراج منیر، دوره ۵، شماره ۱۵، تابستان ۱۳۹۳، صص ۱۳۳-۱۵۶.
۶. شعبان‌پور، محمد، کویینی، فرشته (۱۳۹۳). اصول و روش‌های نقد از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه، فصلنامه.
۷. شکوهی، غلامحسین (۱۳۷۷). اصول و مبانی تعلیم و تربیت، تهران: تقریرات دانشگاه تهران.
۸. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵). مجمع البحرين، چاپ سوم. تهران: انتشارات و کتابفروشی مرتضوی.
۹. طوسی، محمدعلی (۱۳۸۰). سیاست‌گذاری در نظام‌های آموزشی، تهران: دانشگاه علوم و تحقیقات.
۱۰. فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۱۰ق). العین، چاپ دوم، قم: انتشارات هجرت.
۱۱. مطهری، مرتضی (۱۳۶۲). استاد مطهری و روشنفکران، تهران: انتشارات صدرا.
۱۲. مؤسسه دار الحدیث العلمیه و الثقافیه.
۱۳. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد اول، دانشگاه کارآفرین از حکمت تا تمدن، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۴. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد اول، دانشگاه کارآفرین از حکمت تا تمدن، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۵. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد سوم، رهبری آکادمیک و استقلال نهادی دانشگاه کارآفرین، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۶. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد چهارم، رسالت آموزشی و پژوهشی در دانشگاه کارآفرین، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۷. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد پنجم، کارآفرینی دانشجویی و سبک زندگی کارآفرینانه، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۸. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد ششم، زیرساخت‌ها و اقتصاد دانشگاه کارآفرینانه، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۱۹. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد هفتم، کارآفرینی علمی و ارتباط دانشگاه - صنعت، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۲۰. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد هشتم، بین‌المللی سازی و تعاملات فرامرزی دانشگاه کارآفرینانه، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۲۱. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد نهم، دانشگاه کارآفرین به مثابه دانشگاه فضیلت‌مند، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۲۲. مقیمی، سیدمحمد (۱۴۰۵). مجموعه ۱۰ جلدی، حکمرانی دانشگاه کارآفرینانه: از نظریه تا عمل، جلد دهم، کارآفرینی اجتماعی دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
۲۳. معین، محمد (۱۴۰۰). فرهنگ معین، تهران: انتشارات امیرکبیر.

24. Armstrong, Michel (2006). Strategic Human Resource Management, 3rd Edition London Kogan.
25. Fitzsimmons, J.R. & Douglas E.J. (2010). Interaction between Feasibility and desirability in the Formation of entrepreneurial Intention, Journals Of business venturing 4. Retrieved 14 June 2010, from <http://www.businees>.
26. Guerrero, M., Rialp, J. & Urbane, D. (2008). The Impact of Desirability and Feasibility on Entrepreneurial Intention: A Structural Equation Model into Entrap manage J,4 p:33-50.
27. Miller, N. J., Busser, T. & Masha, A. (2007). Strategic Networking among Small Businesses in Smaii US Communities. International Small BUSINESS JOURNAL vol, 25 .no .6, pp.631-665.
28. Nowak-Mizgalaska (2002). Advancements in conceptualization and Studies on Academic Entrepreneurship Phenomenon, in H. Nowak Mizgalaska and A. Szulczwska-Remi (Ends). Academic Entrepreneurship in Theory and Practice (pp.11-25), Poznan: Poznan University of Economics and Business Press.
29. Parsad, k. (2005). Strategic Human Resource Management, Delhi: Macmillan.
30. Winslow (2020). The Issue of Motivating Enter (Intral) Preneurial Behavior, The Jornal of Creative Behavior, vol.24, pp.256-262.